

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการดำรงชีวิตของลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนเพื่อการกู้ยืมแก่เกษตรกรและผู้ยากจน กรณีศึกษา : จังหวัดชัยภูมิ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนเพื่อการกู้ยืมแก่เกษตรกรและผู้ยากจนจังหวัดชัยภูมิ เพื่อศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตของลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนเพื่อการกู้ยืมแก่เกษตรกรและผู้ยากจน จังหวัดชัยภูมิ และเพื่อศึกษาถึงปัญหาอุปสรรค และแนวทางการแก้ไขปัญหาการดำรงชีวิตของลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนเพื่อการกู้ยืมแก่เกษตรกรและผู้ยากจนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

สรุปผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนเพื่อการกู้ยืมเกษตรกรและผู้ยากจน

ลูกหนี้กองทุนหมุนเวียน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.72 มีอายุเฉลี่ย 56.58 ปี มีสถานภาพสมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 75.22 มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 87.62

ส่วนที่ 2 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจของลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนเพื่อการกู้ยืมแก่เกษตรกรและผู้ยากจน

สภาพทางด้านการเกษตร

ลูกหนี้กองทุนหมุนเวียน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนทั้งหมดเฉลี่ย 3 คน ประกอบอาชีพการเกษตร ส่วนใหญ่มีการถือครองที่ดินเป็นของตนเองเฉลี่ย 17.36 ไร่ต่อครัวเรือน ถือครองที่ดินที่เป็นที่เช่าเฉลี่ย 13.33 ไร่ต่อครัวเรือน มีที่ดินของตนเองและที่ดินเช่าเฉลี่ย 30 ไร่ต่อครัวเรือน และที่ดินของญาติ/ผู้อื่นให้ใช้ประโยชน์ทำการเกษตรเฉลี่ย 33.29 ไร่ และส่วนใหญ่มีขนาดของการถือครองที่ดินและใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อทำการเกษตรขนาดเล็ก (1 – 10 ไร่) มีขนาดของการถือครองและใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อทำการเกษตรเต็มพื้นที่เฉลี่ย 18.18 ไร่

การประกอบอาชีพการเกษตร ส่วนใหญ่ทำการเกษตรเชิงเดี่ยวมากกว่าเชิงซ้อน(เชิงคู่) โดยทำการเกษตรเชิงเดี่ยว คิดเป็นร้อยละ 52.22 และทำการเกษตรเชิงซ้อน(เชิงคู่) ร้อยละ 25.66 และไม่ได้ทำการเกษตร ร้อยละ 22.12 โดยทำการเกษตรเชิงเดี่ยว เป็นการเพาะปลูกพืชเพียงอย่างเดียว

ร้อยละ 50.44 เลี้ยงสัตว์เพียงอย่างเดียว ร้อยละ 1.78 ซึ่งมีการปลูกพืชมากกว่าเลี้ยงสัตว์ ปลูกข้าวเป็นพืชหลัก รองลงมาปลูกอ้อย และมันสำปะหลัง สำหรับการเลี้ยงสัตว์เชิงเดี่ยวแบบฟาร์ม ปลูกสัตว์นิยมเลี้ยงน้อยมาก สัตว์ที่เลี้ยงได้แก่ โค และสุกร ส่วนการทำเกษตรเชิงซ้อน ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ตอนเหนือของจังหวัด ได้แก่ อำเภอบ้านแท่น ภูเขียว เกษตรสมบูรณ์ แก้งคร้อ และพื้นที่ตอนใต้ของจังหวัดในเขตอำเภอเมืองชัยภูมิ ซึ่งเป็นพื้นที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก มีการปลูกพืชเชิงซ้อน 2 ชนิด ปลูกข้าวกับการปลูกพืชไร่ที่ใช้น้ำน้อย นิยมปลูกข้าวกับอ้อย รองลงมาปลูกข้าวกับมันสำปะหลัง ปลูกข้าวกับยูคาลิปตัส และปลูกข้าวกับข้าวโพด ส่วนการทำเกษตรเชิงซ้อนแบบผสมผสานเป็นการปลูกพืชหลายชนิดควบคู่กับเลี้ยงสัตว์ ซึ่งมีน้อยมาก ร้อยละ 2.6 โดยปลูกข้าว อ้อย ข้าวโพด และผักสวนครัวควบคู่กับการเลี้ยงโค สุกร และสัตว์ปีก

รายได้ ลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนมีรายได้จากการเกษตรเฉลี่ย 55,206.32 บาทต่อครัวเรือนต่อปี แบ่งเป็น รายได้จากการเพาะปลูกพืชเฉลี่ย 42,754.78 บาทต่อครัวเรือนต่อปี รายได้จากการเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 64,225 บาทต่อครัวเรือนต่อปี และรายได้จากการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 131,877.14 บาทต่อครัวเรือนต่อปี

รายได้นอกภาคเกษตร เฉลี่ย 61,910.48 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ซึ่งรายได้นอกภาคการเกษตรนี้ ประกอบด้วย รายได้จากการรับจ้างทั่วไป บุตรส่งให้ และรายได้อื่น ๆ (รายได้จากเบี้ยผู้สูงอายุ บำเหน็จบำนาญ พนักงานท้องถิ่น ลูกจ้างส่วนราชการและบริษัท) ลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนส่วนใหญ่มีรายได้จากบุตรส่งให้และรายได้อื่นมากที่สุด โดยมีรายได้จากบุตรส่งให้และรายได้อื่นเฉลี่ย 37,638.10 บาทต่อครัวเรือนต่อปี

ในการทำเกษตรทั้งปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์มีค่าใช้จ่ายภาคการเกษตรเฉลี่ย 35,368.60 บาทต่อครัวเรือนต่อปี แบ่งเป็น ค่าใช้จ่ายจากการปลูกพืชเฉลี่ย 26,193.42 บาทต่อครัวเรือนต่อปี และค่าใช้จ่ายจากการเลี้ยงสัตว์ 24,333.33 บาทต่อครัวเรือนต่อปี และค่าใช้จ่ายจากการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 85,201.92 บาทต่อครัวเรือนต่อปี

ค่าใช้จ่ายนอกภาคเกษตร ประกอบด้วย ค่าบริโภคในครัวเรือน ค่าเล่าเรียนบุตร ค่ารักษาพยาบาล และค่าใช้จ่ายอื่น (ค่าประกันชีวิต ค่าบริจาคการกุศล และค่าฌาปนกิจ) ซึ่งลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนมีค่าใช้จ่ายนอกภาคเกษตรเฉลี่ย 48,287.79 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ส่วนใหญ่เป็นค่าบริโภคในครัวเรือน ร้อยละ 88.49 ค่าใช้จ่ายในการบริโภคในครัวเรือนเฉลี่ย 36,069 บาทต่อครัวเรือนต่อปี

ผลการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เมื่อพิจารณาแล้ว พบว่า ลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนทำการเกษตร ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพแล้วขาดทุน ร้อยละ 67.47 โดยขาดทุนสุทธิเฉลี่ย

19,236.25 บาทต่อครัวเรือนต่อปี สำหรับลูกหนี้ที่ประกอบอาชีพการเกษตรแล้วมีกำไร ร้อยละ 32.52 โดยมีกำไรสุทธิเฉลี่ย 47,725.78 บาทต่อครัวเรือนต่อปี

สำหรับภาระหนี้สินจากแหล่งอื่น ลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนมีหนี้กองทุนหมู่บ้านมากที่สุด ร้อยละ 46.98 มีหนี้กองทุนหมู่บ้านเฉลี่ย 21,777.14 บาท รองลงมาเป็นหนี้ ธ.ก.ส. และหนี้ธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ เป็นหนี้สหกรณ์การเกษตรเฉลี่ย 54,636.36 บาท และหนี้ธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ เฉลี่ย 600,000 บาท

ส่วนที่ 3 ปัจจัยทางสังคมของลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนเพื่อการกู้ยืมแก่เกษตรกรและผู้ยากจน

สภาพทางด้านสังคม

ลูกหนี้กองทุนหมุนเวียน ส่วนใหญ่มีผู้พึ่งพาในครัวเรือนหรือผู้ไม่สามารถทำงานได้เฉลี่ย 2 คน ในการติดต่อเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานกองทุนหมุนเวียน ส่วนใหญ่ติดต่อพนักงาน ธ.ส.ก. ร้อยละ 84.96 ซึ่งในการไปติดต่อแต่ละครั้งจะเป็นการไป เพื่อชำระหนี้ โดยความถี่เฉลี่ยในการติดต่อเจ้าหน้าที่ 2 ครั้งต่อปี นอกจากนั้นมีการติดต่อเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร กำหนดผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่กองทุนหมุนเวียนส่วนกลาง และปลัดอำเภอ ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 การค้างชำระหนี้เงินกู้ของลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนเพื่อการกู้ยืมแก่เกษตรกรและผู้ยากจน

ลูกหนี้กองทุนหมุนเวียน ร้อยละ 48.67 กู้เงินจากกองทุนหมุนเวียน ปี พ.ศ. 2541-2545 มีวงเงินกู้เฉลี่ย 149,270.50 บาท มีหนี้ค้างชำระเฉลี่ย 106,753.94 บาท โดยแยกเป็น เงินต้นค้างชำระเฉลี่ย 78,212.92 บาท และดอกเบี้ยค้างชำระเฉลี่ย 32,909.54 บาท และมีหนี้ค้างชำระเฉลี่ยรายละ 6 วงศ์ สาเหตุของการค้างชำระหนี้ ส่วนใหญ่มีสาเหตุอื่น (รายได้ไม่เพียงพอ กู้ให้บุตรเรียนเป็นค่าเดินทางไปทำงานต่างประเทศ) ร้อยละ 35.88 ค่าใช้จ่ายฉุกเฉินในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 25.30 หนี้ภายนอก ร้อยละ 21.18 นอกจากนั้น มีสาเหตุเนื่องจากประสบภัยธรรมชาติ ได้แก่ ฝนแล้ง น้ำท่วม ราคาผลผลิตตกต่ำ

ส่วนที่ 5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจกับการค้างชำระหนี้ของลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนเพื่อการกู้ยืมแก่เกษตรกรและผู้ยากจน

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ศึกษากับการค้างชำระหนี้ โดยตั้งสมมติฐาน คือ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยทางด้านสังคม มีความสัมพันธ์ต่อการค้างชำระหนี้

ผลการศึกษาปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับการค้างชำระหนี้ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ได้แก่ จำนวนแรงงานในครัวเรือน และค่าใช้จ่ายภาคเกษตร ซึ่งจำนวนแรงงานในครัวเรือนมีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามกับการค้างชำระหนี้ แสดงว่า หากลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนน้อยจะมีหนี้ค้างชำระมาก ส่วนค่าใช้จ่ายภาคเกษตรมีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการค้างชำระหนี้ แสดงว่า หากลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนมีค่าใช้จ่ายภาคการเกษตรมากจะมีการค้างชำระหนี้มาก หรืออาจกล่าวได้ว่า ลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนในครัวเรือนที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนน้อย จะมีค่าใช้จ่ายภาคเกษตรมาก ทำให้มีการค้างชำระหนี้มาก เนื่องจากนำเงินไปจ้างแรงงานทำการเกษตร

ส่วนปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจอื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กับการค้างชำระหนี้ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ได้แก่ ลักษณะการถือครองที่ดิน ขนาดของการถือครองที่ดินและการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อทำการเกษตร ลักษณะการทำกิจกรรมการเกษตร รายได้ภาคการเกษตร รายได้จากการเพาะปลูกพืช รายได้จากการเพาะปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ รายได้นอกภาคเกษตร ค่าใช้จ่ายในการปลูกพืช ค่าใช้จ่ายในการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ค่าใช้จ่ายนอกภาคเกษตร และภาระหนี้สินอื่นๆ ไม่มีความสัมพันธ์กับการค้างชำระหนี้ของลูกหนี้กองทุนหมุนเวียน

ส่วนที่ 6 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านสังคมกับการค้างชำระหนี้ของลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนเพื่อการกู้ยืมแก่เกษตรกรและผู้ยากจน

ผลการศึกษาปัจจัยด้านทางสังคม จำนวนผู้พึ่งพาในครัวเรือน และความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการค้างชำระหนี้ ไม่มีความสัมพันธ์กับการค้างชำระหนี้ของลูกหนี้กองทุนหมุนเวียน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 กล่าวคือ ลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนจะมีการค้างชำระหนี้ต่ำหรือสูงไม่ขึ้นอยู่กับจำนวนผู้พึ่งพาในครัวเรือน และความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่

ส่วนที่ 7 ปัญหาและเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการค้างชำระหนี้ ลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนเพื่อกู้ยืมแก่

เกษตรกรและผู้ยากจน,

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนทั้งหมด จำนวน 113 คน พบว่า ลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนที่มีปัญหาอุปสรรคในการค้างชำระหนี้ ทำให้ไม่สามารถชำระหนี้กองทุนหมุนเวียนได้ (ซึ่งบางคนมีปัญหามากกว่า 1 ปัญหา) ส่วนใหญ่มีภาระค่าใช้จ่ายอื่น ๆ มาก คิดเป็น ร้อยละ 17.92 รองลงมามีปัญหามีหนี้สินจากแหล่งอื่น และมีค่าใช้จ่ายการผลิตภาคการเกษตร

สูง เป็นจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 15.61 ขาดแคลนแรงงานทำการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 13.29 ไม่มีเงินทุนทำการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 8.67 นอกจากนี้ยังมีปัญหาอื่น ๆ เช่น ไม่มีทุนทำการเกษตร ไม่มีอาชีพอื่นเสริมรายได้ของครัวเรือน ขาดแคลนแหล่งน้ำ ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ ไม่ได้ประกอบอาชีพ ประสพภัยน้ำท่วม/ภัยแล้ง คิดว่ากองทุนฟื้นฟูเกษตรกรรับจะซื้อหนี้ และไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง

สำหรับข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาการค้างชำระหนี้ ลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนมีข้อเสนอแนะ โดยการขอขยายระยะเวลาการชำระหนี้ต่อไปอีก 10 ปี ขอลดดอกเบี้ยบางส่วนให้กับผู้กู้ ต้องการสระน้ำไว้เลี้ยงปลา และปลูกผักบริเวณขอบสระน้ำ รัฐควรหาที่นาให้ทำ โดยคิดค่าเช่าที่นาในราคาถูก ขอให้ราชการช่วยเหลือเงินทุนในการทำการเกษตร

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษาปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีความสัมพันธ์กับการค้างชำระหนี้ของลูกหนี้กองทุนหมุนเวียน จังหวัดชัยภูมิ พบว่า

จำนวนแรงงานในครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับการค้างชำระหนี้ ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของสภณธ์ อาภรณ์ (2547: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้ของลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจนด้านหนี้สินและที่ดิน พ.ศ.2536 ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดนครราชสีมา พบว่า จำนวนแรงงานในครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะการชำระหนี้ของลูกหนี้ และขัดแย้งกับผลการศึกษาของเดือนเพ็ญ วรรณรัตน์ (2550: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการค้างชำระหนี้ของลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนเพื่อการกู้ยืมแก่เกษตรกรและผู้ยากจน จังหวัดสุรินทร์ พบว่า จำนวนแรงงานในครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับการค้างชำระหนี้ของลูกหนี้

ค่าใช้จ่ายภาคการเกษตร มีความสัมพันธ์กับการค้างชำระหนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของธีรพงษ์ มารรัมย์ (2544:108) ที่ได้ศึกษาสภาพการกู้ยืมและการชำระคืนเงินกู้ของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. อำเภอยะวราช จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า เกษตรกรลูกค้าที่มีรายจ่ายการเกษตรแตกต่างกัน มีการชำระคืนเงินกู้แตกต่าง, และสอดคล้องกับเกษม เอกทวีวัฒนเดช (2548) ที่ได้ศึกษาปัญหาและสาเหตุการเกิดหนี้ค้างชำระของลูกหนี้ ธ.ก.ส. อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ปัญหาและสาเหตุการเกิดหนี้ค้างชำระของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ส่วนใหญ่มีปัญหาการผลิตคิดเป็นร้อยละ 55.60 โดยสาเหตุเกิดจากการมีต้นทุนสูงและค่าใช้จ่ายสูง

ลักษณะการถือครองที่ดิน ขนาดการถือครองที่ดิน การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อทำการเกษตร ลักษณะกิจกรรมการเกษตร รายได้ภาคการเกษตร รายได้จากการปลูกพืช รายได้จากการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ รายได้นอกภาคการเกษตร ค่าใช้ในการปลูกพืช ค่าใช้จ่ายในการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ค่าใช้จ่ายนอกภาคเกษตร ภาระหนี้สินอื่น จำนวนผู้พึ่งพาในครัวเรือน และการติดต่อเจ้าหน้าที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการค้างชำระหนี้ ซึ่งสอดคล้องกับ Maharjan (1981) ที่ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้ของเกษตรกรขนาดเล็กในประเทศเนปาล พบว่า ขนาดของที่ดินไม่มีความสัมพันธ์กับการชำระหนี้สินแต่อย่างใด สอดคล้องกับศิริพร ครุธรรม (2529) ที่ได้ศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการค้างชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรคอยสะเกิด จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ขนาดเนื้อที่ถือครองขนาดครอบครัวไม่มีผลต่อการชำระหนี้เงินกู้ของสมาชิก สอดคล้องกับจันทร์ศรี สมถวิล (2536:ข-ง) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้สินสินเชื่อการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ขนาดของฟาร์มและปริมาณหนี้สินนอกระบบสหกรณ์ ไม่มีความสัมพันธ์กับการชำระสินเชื่อการเกษตรสอดคล้องกับ ยุคล ชนะวัฒน์ปัญญา (2544) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการชำระคืนเงินกู้ของเกษตรกรปลูกค้า ร.ก.ส. กรณีปลูกค้า ร.ก.ส. สาขาขลุง จังหวัดจันทบุรี เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับการชำระเงินกู้ พบว่า หนี้ภายนอกไม่มีความสัมพันธ์กับการค้างชำระคืนเงินกู้

แต่ขัดแย้งกับผลการศึกษาของประเจิด สันทรัพย์ และศิอร สมบูรณ์ทรัพย์ (2529) ที่ได้ศึกษาปัญหาและพฤติกรรมในการลงทุนของเอกชนในสาขาเกษตรในบางภาคของประเทศไทย พบว่า ความสามารถในการชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อฟาร์มมีแนวโน้มสูงขึ้นเมื่อขนาดของฟาร์มใหญ่ขึ้น ขัดแย้งกับผลการศึกษาของ Maharjan (1981) ที่ได้วิจัยในกลุ่มประเทศลาตินอเมริกา พบว่า การชำระหนี้เงินกู้ของผู้ถือครองที่ดินขนาดใหญ่จะดีกว่าผู้ถือครองที่ดินขนาดเล็ก ขัดแย้งกับผลการศึกษาของเดือนเพ็ญ ชมะรัตน (2550 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการค้างชำระหนี้ของลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนเพื่อการกู้ยืมแก่เกษตรกรและผู้ยากจน จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์ต่อการค้างชำระหนี้ ได้แก่ ลักษณะการถือครองที่ดิน และค่าใช้จ่ายจากการเลี้ยงสัตว์ สำหรับความแตกต่างในลักษณะการถือครองที่ดินที่มีความสัมพันธ์กับการชำระหนี้สิน หากลูกหนี้มีที่ดินเป็นของตนเองก็จะมีหนี้ค้างชำระไม่เกิน 50,000 บาท ในขณะที่ลูกหนี้ที่มีที่ดินเช่าก็จะมีหนี้ค้างชำระสูงกว่าลูกหนี้ที่มีที่ดินเป็นของตนเอง ขัดแย้งกับผลการศึกษาของอรวรรณ รุ่งโรจนารักษ์ (2533) ที่ได้วิเคราะห์ปัญหาสินเชื่อเพื่อการเกษตรทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบว่า ความสามารถในการชำระหนี้สินเฉลี่ยฟาร์มมีแนวโน้มสูงขึ้นเมื่อขนาดของฟาร์มใหญ่ขึ้น ขัดแย้งกับอารยา อริยา (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการค้างชำระหนี้เงินกู้ของเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด กรณีศึกษา: ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการค้าชำระเงิน ประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ รายได้ภาคเกษตร จำนวนพื้นที่เพาะปลูกสับประค และรายจ่ายนอกภาคเกษตร จัดแย้งกับผลการศึกษาของ อรุณี นรินทรกุล ณ อยุธยา (2527) ที่ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจ่ายชำระหนี้ของชาวไร่สับประคจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจ่ายชำระหนี้ของเกษตรกร คือ รายได้สุทธิ ซึ่งขึ้นอยู่กับเนื้อที่การเพาะปลูกของเกษตรกร จัดแย้งกับผลการศึกษาของ กัลยา ไทวิชญ์ชัย (2535) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการชำระคืนเงินกู้ของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ในโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ในรอบปีบัญชี 2533 พบว่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการชำระคืนเงินเชื่อในเชิงบวก คือ รายได้จากการเกษตร และค่าใช้จ่ายในการบริโภค จัดแย้งกับผลการศึกษาของ กัมปนาท เพ็ญสุภา (2536) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลในการชำระคืนเงินเชื่อเพื่อการเกษตรของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ในอำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร พบว่า ปริมาณรายได้จากการเกษตร ค่าใช้จ่ายในการบริโภคมีอิทธิพลต่อปริมาณเงินกู้ค้างชำระ จัดแย้งกับผลการศึกษาของ ปรีชา แสริ (2539) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลการชำระหนี้เงินกู้ของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ในอำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง พบว่า การชำระหนี้เงินกู้ของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. มีความสัมพันธ์กับขนาดของฟาร์ม และรายได้ในฟาร์มของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. จัดแย้งกับผลการศึกษา ของ ณ ตะวัน หนัณอุตสาห์ (2541) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการชำระหนี้ของสมาชิกนิคมสร้างตนเองพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี และนิคมสร้างตนเองลพบุรี จังหวัดลพบุรี โดยศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการชำระคืนของสมาชิกนิคม พบว่ารายได้จากการเกษตรและรายได้อื่นๆ นอกภาคการเกษตร ค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภค และด้านอื่น ๆ มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการชำระหนี้ของสมาชิกนิคม จัดแย้งกับผลการศึกษาของมงคล การดี (2541) ที่ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลการค้าชำระหนี้เงินกู้ของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. สาขาแม่แตง พบว่า ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน มีผลต่อการค้าชำระหนี้เงินของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ในทิศทางเดียวกัน จัดแย้งกับผลการศึกษาของธีรพงษ์ มารารัมย์ (2544) ที่พบว่า เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ มีรายได้การเกษตร และรายจ่ายนอกภาคการเกษตร แตกต่างกัน มีการชำระคืนเงินกู้แตกต่าง จัดแย้งกับผลการศึกษาของกฤษฎา พวงเกตุแก้ว (2549) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการค้าชำระหนี้เงินกู้ของเกษตรกรลูกค้า ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กรมศึกษา สาขาสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า รายได้ครัวเรือนภาคเกษตร และรายได้ครัวเรือนนอกภาคเกษตรมีผลต่อการค้าชำระหนี้ จัดแย้งกับสุนตรา บุญยาพินะศักดิ์ (2525: 112-113) ที่ได้วิเคราะห์ความสามารถใช้คืนเงินของครัวเรือนชนบทในประเทศไทย โดยทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ โดยวิธีทำการศึกษปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ โดยวิธีการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Linear Regression) พบว่า ภาระหนี้สินและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เป็นปัจจัยที่สามารถ

อธิบายความสามารถในการชำระหนี้ได้ดีที่สุด ชัดแย้งกับทศพร อาษากิจ (2541: 52) ที่ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้สินเชื่อการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด โดยใช้สมการถดถอยพหุคูณ (multiple regression) พบว่า วงเงินกู้และปริมาณหนี้สินนอกระบบสหกรณ์ มีอิทธิพลต่อการชำระหนี้ค่าเกษตร ชัดแย้งกับสกนธ์ อาภรณ์ (2547: บทคัดย่อ) พบว่าระดับการศึกษาและการติดต่อเจ้าหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะและการค้างชำระหนี้ของลูกหนี้

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

ผลจากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการค้างชำระหนี้ของลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนเพื่อการกู้ยืมแก่เกษตรกรและผู้ยากจน กรณีศึกษาจังหวัดชัยภูมิ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 113 ราย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการค้างชำระหนี้ของลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนเพื่อการกู้ยืมแก่เกษตรกรและผู้ยากจน คือ จำนวนแรงงานในครัวเรือน และค่าใช้จ่ายภาคการเกษตร ดังนั้น ลูกหนี้กองทุนหมุนเวียน กองทุนหมุนเวียน/รัฐบาลควรดำเนินการ ดังนี้

แนวทางแก้ไขปัญหานี้ค้างในระยะสั้น

ลูกหนี้กองทุนหมุนเวียน ควรดำเนินการ ดังนี้

1. สภาพการณ์ปัจจุบันต้นทุนการผลิตภาคการเกษตรค่อนข้างสูง ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เช่น ค่าเมล็ดพันธุ์พืช ค่าพันธุ์สัตว์ ค่าปุ๋ย ค่ายาเคมี สารเคมี สารอินทรีย์วัตถุ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ เครื่องจักรเครื่องกลการเกษตร มีราคาแพง ลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนควรมีการวางแผนการผลิตที่รัดกุม เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายภาคการเกษตรให้มากที่สุด

1.1 ลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนควรรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจต่อรองในการจัดซื้อจัดหาปัจจัยการผลิตภาคการเกษตรที่จำเป็น การรวมกลุ่มซื้อจำนวนมากจะได้ราคาสินค้าที่ถูกลงและอาจจะได้รับการเพิ่มบริการหลังการขายจากพ่อค้าได้

1.2 ปัจจัยการผลิตการเกษตรที่สามารถจัดทำหรือจัดหาได้ในท้องถิ่น ที่ลงทุนน้อย ราคาไม่แพงใช้วัสดุที่เหลือใช้จากภาคการเกษตร เช่น การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ สามารถทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย ลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนควรจัดทำ หรือมีการรวมกลุ่มการจัดทำโครงการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

1.3 สภาพการณ์ปัจจุบัน ค่าแรงงาน ค่าปลูก ค่าดูแลรักษา ค่าเก็บเกี่ยว มีราคาแพง ซึ่งภาคการเกษตรมีการขาดแคลนแรงงานอย่างต่อเนื่อง คนรุ่นใหม่ไม่นิยมประกอบอาชีพการเกษตร ดังนั้น เกษตรกรลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนในรายที่มีพื้นที่การเกษตรน้อย ควรรวมกลุ่มทำการผลิตแบบช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (ลงแขก) สำหรับลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนที่ทำการเกษตรมี

พื้นมาก การจัดหาแรงงานมาทำการเกษตรควรรวมกลุ่มในการจัดหา เพื่อให้ได้การจัดจ้างแรงงานในราคาพอสมควร และควรจัดหาแรงงานในท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายในการขนส่ง

นอกจากมีการประหยัดค่าใช้จ่ายในการทำการเกษตรแล้ว ลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนควรประหยัดค่าใช้จ่ายนอกภาคการเกษตรควบคู่ไปด้วย เพื่อจะได้มีเงินมาชำระหนี้กองทุนหมุนเวียน และมีทุนในการประกอบอาชีพ

กองทุนหมุนเวียน/รัฐบาลควรดำเนินการดังนี้

1. ถ้าจะให้ลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนมีการชำระหนี้เพิ่มขึ้น ควรสร้างแรงจูงใจให้แรงงานในครัวเรือนกลับคืนสู่ท้องถิ่น โดยจัดทำโครงการเสริมสร้างอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ รวมทั้งการฝึกอบรมการเสริมสร้างอาชีพเกษตรกรในธุรกิจเชิงเดี่ยว และเชิงซ้อนที่ลูกหนี้ทำการผลิตอยู่ในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพการผลิตสูงขึ้น ตลอดจนทำอาชีพเสริมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ในขั้นต้นควรจัดทำโครงการนำร่อง ให้ลูกหนี้ที่ได้ไปรับการศึกษา อบรม ดูงาน

2. กองทุนหมุนเวียน ควรประสานร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมพัฒนาชุมชน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพ และฝึกอบรมให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น การทำกิจกรรมการเกษตรผสมผสาน ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ให้ความรู้เพิ่มเติมในการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และการทำประมงพื้นบ้าน การทำงานหัตถกรรมช่างฝีมือ และผลิตภัณฑ์แปรรูปสินค้าเกษตร ที่เป็นไปตามความต้องการของเกษตรกร และเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ รวมทั้งจัดฝึกอบรมให้ความรู้การทำบัญชีครัวเรือน ทั้งนี้ควรประสานกับหน่วยงานกระทรวงพาณิชย์ เพื่อหาช่องทางผลิตรายได้สินค้าเกษตรที่เป็นความต้องการของตลาด และหาตลาดในการจำหน่ายสินค้าให้แก่ลูกหนี้กองทุนหมุนเวียน

3. ลูกหนี้ที่มีความตั้งใจในการประกอบอาชีพการเกษตร แต่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ควรให้โอกาสลูกหนี้ได้เช่าซื้อที่ดินโดยให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ

4. กองทุนหมุนเวียน ควรมีการให้ลูกหนี้ที่ค้างชำระ กู้ยืมเงินกองทุนตามสาเหตุของปัญหาและความสามารถในการชำระหนี้ค้าง เพื่อหาแนวทางแก้ไขจากกลุ่มลูกหนี้ เช่น ลูกหนี้ค้างกลุ่มที่มีศักยภาพในการชำระหนี้ จากการมีรายได้ และไม่มีศักยภาพในการชำระหนี้จากการไม่มีอาชีพ เป็นต้น

5. กองทุนหมุนเวียนควรมีมาตรการที่รัดกุมในการวิเคราะห์สินเชื่อ โดยเฉพาะเรื่องพฤติกรรมของผู้กู้ ลักษณะครอบครัวและความสามารถส่งคืนเงินกู้ เนื่องจากลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเดิมที่ ส่วนใหญ่จะทำกิจกรรมการที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ ตาม

หลักการกองทุนหมุนเวียนแล้ว สามารถได้สิทธิในการกู้เงินได้ในวงเงินที่สูงกว่าลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินขนาดเล็ก เมื่อกู้เงินจำนวนมาก จึงมีหนี้ค้างชำระมาก

6. กองทุนหมุนเวียน ควรมีมาตรการเชิงรุกในการประสานกับ ธ.ก.ส. ติดตามทวงหนี้หรือพบปะลูกหนี้บ่อยขึ้น ควรมีการยืดหยุ่นการชำระหนี้ เช่น ชำระรายเดือน หรือรายไตรมาส ขึ้นอยู่กับความสะดวกของลูกหนี้แทนการชำระครั้งเดียวในจำนวนเงินมาก ๆ ซึ่งลูกหนี้จะไม่มีเงินชำระหนี้ หรือมีการลดคอกเบี้ยค้างบางส่วนให้แก่ลูกหนี้ค้างที่สามารถชำระหนี้ได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด

7. กองทุนหมุนเวียน ควรสร้างแรงจูงใจ และประชาสัมพันธ์ให้ลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนมีความดีในการพบปะกับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานกองทุนหมุนเวียนมากขึ้น เพื่อรับทราบข้อมูลข่าวสารแผนการพัฒนาอาชีพที่กองทุนหมุนเวียนให้การส่งเสริมและสนับสนุนในการประกอบอาชีพ และสู่ทางตลาด รวมทั้งสิทธิพิเศษในการชำระหนี้ก่อนกำหนด หรือตามกำหนด

8. กองทุนหมุนเวียน ควรมีการสำรวจเกษตรกรลูกหนี้ค้างที่ไม่มีศักยภาพในการประกอบอาชีพต่อไป เพื่อเข้าสู่โครงการรับซื้อหนี้ของกองทุนฟื้นฟูเกษตรกร และให้ได้รับการฟื้นฟูอาชีพของกองทุนฟื้นฟูเกษตรกรต่อไป รวมทั้งเชิญเจ้าหน้าที่กองทุนฟื้นฟูเกษตรกรให้ความเข้าใจในโครงการอย่างเป็นรูปธรรม

แนวทางการแก้ไขปัญหในระยะยาว

1. กองทุนหมุนเวียน ควรปรับปรุงโครงการสร้างหนี้แก่ลูกหนี้ค้างชำระ ตามความจำเป็น
2. รัฐบาลควรพัฒนาปัจจัยพื้นฐานในด้านเศรษฐกิจและชลประทานเพื่อสร้างอาชีพแก่เกษตรกรในพื้นที่ เช่นการสร้างสระน้ำ เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ เพื่อการเกษตร
3. รัฐบาลควรมีนโยบายที่ชัดเจนให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องร่วมบูรณาการช่วยเหลือทางด้านวิชาการและเงินทุนตามโครงการต่าง ๆ ในพื้นที่
4. รัฐบาล ควรมีนโยบายการจัดสรรพื้นที่การเกษตรให้เป็นที่ทำกินแก่ลูกหนี้ที่ขาดพื้นที่เกษตรเพื่อการผลิต (ไม่มีที่ทำกิน แต่เป็นผู้เช่าที่ดินผู้อื่น)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไป เนื่องจากลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนได้เสนอขอให้มีการส่งเสริมการขุดสระน้ำเลี้ยงปลาและปลูกผัก ดังนั้น ในการศึกษารังต่อไปควรทำการศึกษาเรื่องรูปแบบและความเหมาะสมในการทำการเกษตรแบบผสมผสานในพื้นที่ที่เหมาะสมกับการทำ

การเกษตรอยู่ใกล้แหล่งน้ำ เช่น อำเภอเมือง อำเภอภูเขียว อำเภอบ้านแท่น อำเภอเกษตรสมบูรณ์
อำเภอแก้งคร้อ ฯลฯ